

11 Δεκεμβρίου 1856

Ο σοφός Πλεχάνοφ

Ήταν ο μόνος μαρξιστής που μπορούσε να έχει περισσότερο δίκιο από τον Μαρξ, να αντιστρατευτεί τον ιδρυτή του μαρξισμού και να αποδειχθεί ο μεγαλύτερος θεμελιωτής του ρωσικού διαλεκτικού υλισμού, ενώ ταυτόχρονα βρισκόταν στο αντίθετο προς τους μπολσεβίκους στρατόπεδο, συναγωνιστής αλλά και πολέμιος του Λένιν. Ήταν ο Γεώργιος Βαλεντινοβίτς Πλεχάνοφ, ιδρυτής του ρωσικού μαρξισμού και ένας από τους μεγαλύτερους θεωρητικούς της Β' Διεθνούς, ο κατά γενική ομολογία πιο μεγάλος μετά τους Μαρξ και Ένγκελς φιλόσοφος.

Γεννήθηκε στο πατρικό του κτήμα, στις 25 Νοεμβρίου του 1856. Του έτυχε να έχει πατέρα βαθιά μορφωμένο κι εργατικό. Και μητέρα μέλος της οικογένειας του Βησσαρίωνα Γρηγόριεβιτς Μπελίνσκι, ενός από τους κυριότερους προδρόμους του μαρξισμού (πέθανε στις 28 Μαΐου του 1848, μόλις 37 ημέρες πριν από την έκδοση του κομμουνιστικού μανιφέστου). Απέκτησε έτσι αυστηρή μόρφωση και χαρακτήρα σπάνιας ανεξαρτησίας αλλά και πρωτοφανή ψυχραιμία κι απaráμιλλη ετοιμότητα, που πάμπολλες φορές τον βοήθησαν να ξεγλιστρά από την αστυνομία. Σπούδασε μεταλλειολόγος στο πανεπιστήμιο της Πετρούπολης κι από τα 18 του ήταν ως τον λαιμό χωμένος στο επαναστατικό κίνημα. Με τους Ναρότνικους (ναρόνε = λαός) τότε, το πιο επαναστατικό προμαρξιστικό κίνημα στη Ρωσία του 19^{ου} αιώνα.

Οι Ναρότνικοι πίστευαν τότε ότι η πολιτική δράση δεν πολυέχει αξία κι ότι μια επανάσταση με βάση τους αγρότες θα μπορούσε να περάσει τη Ρωσία στον σοσιαλισμό, χωρίς να είναι απαραίτητο να γνωρίσει το καπιταλιστικό στάδιο. Ο Πλεχάνοφ γρήγορα έγινε ο επίσημος ρήτορας του κινήματος. Στις 6/18 Δεκεμβρίου του 1876 ήταν ο κεντρικός ομιλητής στην πρώτη εργατική διαδήλωση στη Ρωσία, στην πλατεία Καζάν, όπου ξεδιπλώθηκε η κόκκινη σημαία με την επιγραφή «Γη και Ελευθερία», πολιτική οργάνωση μελών των Ναρότνικων και σύνθημα που επρόκειτο να υιοθετήσει ο Εμιλιάνο Ζαπάτα στο Μεξικό, ύστερα από περίπου σαράντα χρόνια.

Η αστυνομία δεν τον άφησε σε ησυχία. Κατάφερε να διαφύγει, έβγαλε και την εφημερίδα «Τσόρνι Περιντιέλ» (Μαύρη Διανομή) και διαφώνησε με την αποτελεσματικότητα της τρομοκρατίας. Ήταν 22 χρόνων όταν, τον Δεκέμβριο του 1879, παντρεύτηκε τη Ροζαλία Μάρκοβνα Μπογκράν, αφοσιωμένη σύντροφο ως τον θάνατο. Τη χρονιά αυτή, ύστερα από διάσπαση της φράξιας «Γη και Ελευθερία», δημιουργήθηκε η οργάνωση «Ναρόντναγια Βόλια» (Λαϊκή Θέληση), λαϊκιστική με επαναστατικούς σχεδιασμούς βασισμένους στην τρομοκρατία. Ο Πλεχάνοφ βρέθηκε αντίπαλος των μεθόδων της.

Στα 1880, έφυγε στη Γενεύη κι από εκεί στο Παρίσι, όπου δούλευε ως αντιγραφέας για να ζήσει. Η πάλη των Ναρόντικων δεν τον εξέφραζε πια ούτε ιδεολογικά ούτε ως πρακτική. Ούτε η Ναρόντναγια Βόλια που είχε εξιδανικευτεί εξαιτίας του ηρωισμού των μελών της. Όμως, η Δύση αυτούς ήξερε. Ο Πλεχάνοφ προσπάθησε να επαναφέρει τα πράγματα στη γραμμή που θεωρούσε σωστή και που διατύπωσε με τρεις θέσεις. Συνοπτικά:

1. Η πάλη για τις πολιτικές ελευθερίες είναι απαραίτητη στη Ρωσία, όσο υπήρξε και στη Δύση.
2. Η Ρωσία θα περάσει αναπόφευκτα από το στάδιο της εκβιομηχάνισης και του καπιταλισμού.
3. Μόνο το οργανωμένο προλεταριάτο, που θα προκύψει από την καταπίεση του κεφαλαίου, θα μπορέσει να συντρίψει τον τσαρισμό.

Με πλατφόρμα τις θέσεις αυτές, στα 1883, δημιούργησε μαζί με άλλους τρεις την «Ομάδα για την απελευθέρωση της Εργασίας». Ο Μαρξ και ο Ένγκελς υποδέχτηκαν χλιαρά την κίνηση. Οι θυσίες των Ναρόντικων και η διάλυση της Ναρόντναγια Βόλια έπειτα από προδοσία, συγκινούσαν την ευρωπαϊκή επαναστατική διάνοηση. Και μια επιστολή του Μαρξ προς τον θεωρητικό των Ναρόντικων, Νικόλαο Μιχαϊλόφσκι, χρησιμοποιήθηκε ως ιδεολογικό όπλο εναντίον του Πλεχάνοφ.

Στην επιστολή αυτή, ο Μαρξ αναφερόταν στη «δυνατότητα της Ρωσίας να μην περάσει από το καπιταλιστικό στάδιο, αν η επανάσταση μπορούσε να θριαμβεύσει νωρίτερα», με τους

αγρότες μοχλούς της αλλαγής. Έγκυροι αγωνιστές, διανοούμενοι και θεωρητικοί, φίλου του Μαρξ και του Ένγκελς, στράφηκαν ενάντια στην ομάδα του Πλεχάνοφ, που φυτοζωούσε έχοντας να αντιμετωπίσει και την έλλειψη πόρων αλλά και την απουσία επαφής με τις επαναστατικές δυνάμεις που δρούσαν στη Ρωσία.

Καρτερικά και με ιώβεια υπομονή, ο Πλεχάνοφ εξηγούσε ότι έπρεπε να περιμένουν την εκβιομηχάνιση της Ρωσίας, τη δημιουργία προλεταριάτου και την αφύπνισή του, ώσπου να φτάσουν στην επανάσταση. Πέρασαν 15 χρόνια αγώνων και αθλιότητας, δυστυχίας και απομόνωσης, ώσπου να δικαιωθεί. Οι απεργίες στα εργοστάσια, οι συγκρούσεις των εργατών με την αστυνομία και οι διεκδικήσεις έκαναν τους διανοούμενους να τον θυμηθούν. Συσπειρώθηκαν γύρω του, ενώ στον ιδεολογικό χώρο ξεφύτρωνε ο ρεβιζιονισμός (η «ανάγκη αναθεώρησης της θεωρίας, των αρχών και των αντιλήψεων του επιστημονικού σοσιαλισμού»). Ο Πλεχάνοφ βρέθηκε στη γραμμή των πρόσω, αταλάντευτος μαχητής του διαλεκτικού υλισμού και ήδη αναγνωρισμένη μορφή του ρωσικού μαρξισμού.

Στα 1900, πήγε να τον βρει ο Λένιν με πρόθεση να εκδώσει εφημερίδα. Ήταν η Ίσκρα που βγήκε τέλος του χρόνου στο Μόναχο.

Με την υποστήριξη του Πλεχάνοφ, ο Λένιν εξέθεσε το πρόγραμμά του στο 2^ο συνέδριο του Σοσιαλδημοκρατικού Εργατικού Κόμματος, τον Αύγουστο του 1903. Το συνέδριο οδηγήθηκε στην διάσπαση σε μπολσεβίκους και μενσεβίκους. Ο Πλεχάνοφ πήγε με τους μενσεβίκους, ο Λένιν εξελίχθηκε σε ηγέτη των μπολσεβίκων. Οι δρόμοι των δυο ανδρών χώρισαν.

Η Ματωμένη Κυριακή με το μακελειό μπροστά στα χειμερινά ανάκτορα και το πνίξιμο της επανάστασης του 1905 βρήκε τον Πλεχάνοφ σε βαθιά απογοήτευση. «Οι εργάτες δεν έπρεπε να πάρουν τα όπλα», υποστήριξε. Στα 1908 βρέθηκε πάλι στο πλευρό των μπολσεβίκων αλλ' όταν ξέσπασε ο Α' Παγκόσμιος πόλεμος κράτησε σοσιαλπατριωτική στάση. Δε συμφώνησε με την επανάσταση του 1917 και βρέθηκε αντίπαλος του σοβιετικού καθεστώτος χωρίς όμως να ασκήσει πολεμική ή έντονη κριτική στους μπολσεβίκους.

Πέθανε στη Φιλανδία, στις 30 Μαΐου του 1918, ενώ ακόμα οι μπολσεβίκοι είχαν να παλέψουν με μύρια όσα εμπόδια. Όταν το καθεστώς σταθεροποιήθηκε, η Κομμουνιστική Ρωσία ξεκίνησε τα τυπώνει τα «άπαντά» του (1923). Το έργο ολοκληρώθηκε το 1925 σε 26 τόμους.

1282: Πεθαίνει ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου, Μιχαήλ 8ος Παλαιολόγος. Το 1259 έγινε αυτοκράτορας της Νίκαιας και το 1261 κυριεύσε τη λατινοκρατούμενη Κωνσταντινούπολη, ιδρύοντας την τελευταία ελληνική δυναστεία (των Παλαιολόγων) πριν από την άλωση. Είχε γεννηθεί το 1224.

1816: Η Ιντιάνα εντάσσεται στις ΗΠΑ ως η 19η πολιτεία τους.

1941: Ως παρεπόμενα της ιαπωνικής επίθεσης στο Περλ Χάρμπορ και της κήρυξης πολέμου εναντίον της Ιαπωνίας από τις ΗΠΑ, η Ιταλία και η Γερμανία κηρύσσουν πόλεμο στις ΗΠΑ. Το Κογκρέσο των ΗΠΑ κηρύσσει με την σειρά του τον πόλεμο και στις δύο χώρες. Η εξόριστη κυβέρνηση της Πολωνίας κηρύσσει πόλεμο στην Ιαπωνία. Η Κούβα, η Κόστα Ρίκα, η Νικαράγουα, η Δομινικανική Δημοκρατία και η Γουατεμάλα κηρύσσουν πόλεμο στην Γερμανία και την Ιταλία.

1973: Ο καγκελάριος της Δυτικής Γερμανίας, Βίλι Μπραντ, και ο πρωθυπουργός της Τσεχίας, Λουμπομίρ Στρούγκαλ, υπογράφουν επίσημα συμφωνία που ακυρώνει τη Συνθήκη του Μονάχου του 1938, η οποία επικύρωνε την από τον Χίτλερ κατάληψη της Σουδητίας στην Τσεχοσλοβακία.

1992: Οι πρωταγωνιστές της αιματοχυσίας στη Σομαλία, Αλί Μαχντί Μοχάμεντ και

Μοχάμεντ Φαράχ Αϊντίντ, υπογράφουν σχέδιο ειρήνης, προκειμένου να δοθεί τέλος στον εμφύλιο της χώρας.

1993: Μετά από συνομιλίες 45 χρόνων, οι εταίροι του ΟΗΕ εγκρίνουν τον διορισμό ενός νέου Επίτροπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, με σκοπό να δοθεί γρήγορα λύση στην μεγάλη κρίση γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλο τον κόσμο.

1994: Η Ρωσία στέλνει στην Τσετσενία τανκς και στρατό για να καταστείλουν τον τριχρονο αγώνα των εκεί επαναστατών για ανεξαρτησία.

1997: Ο πρωθυπουργός της Βρετανίας Τόνι Μπλερ και ο αρχηγός του Σιν Φέιν συναντιούνται στην πρωθυπουργική κατοικία της Ντάουνινγκ Στριτ. Η αμέσως προηγούμενη συνάντηση αρχηγού του Σιν Φέιν με Βρετανό πρωθυπουργό ήταν του Μάικλ Κόλινς το 1921.

1997: Η Ισλαμική διάσκεψη της Τεχεράνης (ηγέτες 55 μουσουλμανικών κρατών) απορρίπτει αίτημα της Τουρκίας να εκδοθεί ψήφισμα εναντίον της Ελλάδας για της συνθήκες διαβίωσης της εδώ μουσουλμανικής μειονότητας.

2006: Με απόφαση των 25 υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παγώνουν οκτώ από τα 35 κεφάλαια διαπραγμάτευσης στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, στην οποία δίνεται περιθώριο ως το 2009 για να εφαρμόσει τις αποφάσεις για την Τελωνειακή Ένωση.

2009: Μια μέρα πριν από την επέτειο του θανάτου του, άγνωστοι ανοίγουν τον τάφο και κλέβουν τα λείψανα του πρώην προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Τάσσου Παπαδόπουλου. Η σορός εντοπίστηκε σε κοιμητήριο της Λευκωσίας, στις 8 Μαρτίου 2010.

2012: Η αστυνομία των νησιών Κέιμαν (γνωστού φορολογικού παραδείσου της Καραϊβικής) συλλαμβάνει τον από το 2009 πρωθυπουργό της χώρας, ΜακΚίβα Μπους, με την κατηγορία της κατάχρησης κυβερνητικής πιστωτικής κάρτας και της παράνομης εισαγωγής εκρηκτικών υλών στην χώρα.

Η 11^η Δεκεμβρίου στον πολιτισμό

11 Δεκεμβρίου 1843:

Ο γιατρός Ρόμπερτ Κοχ

Όταν, στα 1873, ο Λουδοβίκος Παστέρ δημοσίευσε την εργασία, με την οποία υποστήριξε ότι τα μικρόβια ήταν υπεύθυνα για πολλές από τις αρρώστιες των ανθρώπων, υπήρχαν πολλοί που τον αντιμετώπιζαν εχθρικά. Ο γιατρός Ρόμπερτ Κοχ δεν βρισκόταν ανάμεσά τους. Γεννήθηκε στη Γερμανία, στις 11 Δεκεμβρίου 1843, σπούδασε γιατρός και ζούσε σε μια επαρχία. Γύρω του, άνθρωποι και ζώα θερίζονταν από μίαν άγνωστη αρρώστια κι αυτός αισθανόταν ανήμπορος να βοηθήσει.

Μελέτησε με ενδιαφέρον τις εργασίες του Παστέρ. Τον έπεισαν. Αφοσιώθηκε στην έρευνα των αιτιών που προκαλούσαν τους θανάτους, αναζητώντας το υπεύθυνο μικρόβιο. Το ανακάλυψε στα 1776: Είναι το ανθρακικό βακτηρίδιο που προκαλεί την αρρώστια του άνθρακα. Μεταδίδεται από το δέρμα, την αναπνοή ή το νερό. Το ανακοίνωσε την ίδια χρονιά αλλά δεν είχε τρόπο να το αντιμετωπίσει. Φρόντισε να εξαλείψει τις εστίες, όπου αναπτυσσόταν. Θα περνούσε πάνω από μισό αιώνα, ώσπου ο Φλέμινγκ θα ανακάλυπτε την πενικιλίνη που θεραπεύει τον άνθρωπο και απ' αυτή την αρρώστια.

Ενθαρρυσμένος από την επιτυχία του, ο Κοχ ρίχτηκε στην έρευνα. Μια υποψία τον βασάνιζε: Μήπως η φυματίωση που χτυπούσε τους ανθρώπους σαν μάλιστα οφειλόταν επίσης σε μικρόβιο; Ήταν 39 χρόνων, όταν το 1882 ανακοίνωσε τη μεγάλη του ανακάλυψη: Είχε απομονώσει τον βάκιλο της φυματίωσης, όπως τον ονόμασε, βάκιλο του Κοχ, όπως τον είπαν οι επιστήμονες προς τιμή του. Κι είχε βρει τρόπο να τον εντοπίζει και να τον αντιμετωπίζει έγκαιρα, πριν να προλάβει να κάνει τη μεγάλη ζημιά. Το μικρόβιο αποδείχτηκε ότι είναι μεταδοτικό. Κι ότι χτυπά τα αδύνατα, κουρασμένα και κακοζωισμένα άτομα.

Στα επόμενα χρόνια, τα θύματα μειώθηκαν στο μισό. Κι αργότερα, στο μισό του μισού. Χάρη στην ουσία φυματίνη, όπως την είπε ο Κοχ, ή κοχίνη, όπως την ονομάζουν, η διάγνωση και η θεραπεία έγιναν τόσο απλές, ώστε σήμερα η φυματίωση να αντιμετωπίζεται σαν μια συνηθισμένη αρρώστια. Το μικρόβιο υπάρχει αλλά οι καλές συνθήκες ζωής και η σωστή διατροφή δεν το αφήνουν να αναπτυχθεί. Εξακολουθεί, όμως, να χτυπάει εκεί όπου υπάρχει υποσιτισμός:

Ο Ρόμπερτ Κοχ πέθανε το 1910, σε ηλικία 67 χρόνων.

1803: Γεννιέται ο Γάλλος μουσικοσυνθέτης Εκτόρ Μπερλιόζ. Έγραψε όπερες, συμφωνική μουσική και μουσικοκριτικές, από τις οποίες ζούσε. Πέθανε στις 8 Μαρτίου 1869.

1901: Ο Γουλιέλμος Μαρκόνι στέλνει το πρώτο υπερατλαντικό ραδιοφωνικό σήμα από το Πόλντχου του Κόρνγουελ και ο Πέρσι Ράιτ Πάτζετ το λαμβάνει στον Άγιο Ιωάννη του Νιουφάουντλαντ.

1911: Γεννιέται στο Κάιρο της Αιγύπτου ο λογοτέχνης Ναγκίμπ Μαχφούζ, («Τριλογία του Καΐρου»), ο πρώτος Άραβας που τιμήθηκε με νόμπελ λογοτεχνίας (1988). Πέθανε στις 30 Αυγούστου 2006.

1913: Γεννιέται ο Ιταλός παραγωγός Κάρλο Πόντι, σύζυγος της Σοφίας Λόρεν, διάσημος για τις ταινίες «Δρ. Ζιβάγγο» και «Το Πέρασμα της Κασσάνδρας».

1918: Γεννιέται ο Ρώσος συγγραφέας Αλεξάντερ Σολζενίτσιν («Μια ημέρα του Ιβάν Ντενίσοβιτς», «Αρχιπέλαγος Γκούλακ» κ.α.). Νόμπελ 1970.

1922: Γεννιέται ο τραγουδιστής της Ρωμοσύνης, Γρηγόρης Μπιθικώτσης. Πέθανε στις 7 Απριλίου 2005.

1946: Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ δημιουργεί την Διεθνή Επείγουσα Χρηματοδότηση του ΟΗΕ για τα Παιδιά (UNICEF), με σκοπό να ανακουφίσει τα παιδιά των κατεστραμμένων, απ' τον πόλεμο, χωρών.

1997: Στο Κιότο της Ιαπωνίας, η παγκόσμια συνδιάσκεψη για το περιβάλλον συμβιβάζεται με μια απόφαση μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακος κατά 5,2% σε σχέση με το 1990 και με ορίζοντα για την επίτευξη του ορίου αυτού τα 15 χρόνια.